

Göteborgs
Stad

Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021 - 2024

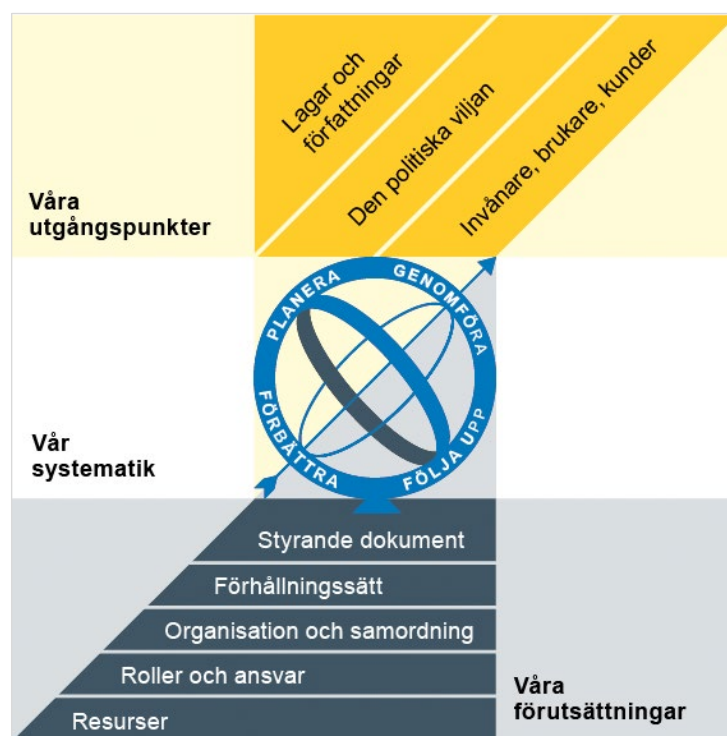

Planerande styrande dokument

Vision
Program
► Plan

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

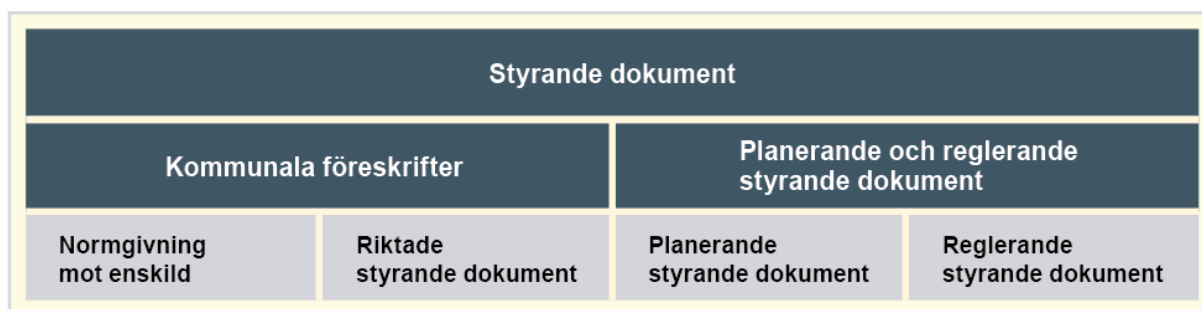

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Dokumentnamn: Göteborgs Stads plan för Åldersvänliga Göteborg 2021 - 2024			
Beslutad av: [Nämnd/styrelse/befattning]	Gäller för: [Text]	Diarienummer: 0632/19	Datum och paragraf för beslutet: [Text]
Dokumentsort: [Dokumentsort]	Giltighetstid: 2021–2024	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: [Funktion]
Bilagor: [Bilagor]			

Innehåll

Inledning	3
Syftet med denna plan	3
Vem omfattas av planen	3
Giltighetstid	3
Bakgrund	3
Koppling till andra styrande dokument.....	4
Aktuell lagstiftning	4
Stadenövergripande dokument.	4
Stödjande dokument.....	6
Uppföljning av denna plan	6
Plan.....	7
Övergripande målsättning	7
Agenda 2030.....	7
Mobilitet	8
Bostäder	11
Social delaktighet och inkludering	14
Stadsmiljö och stadsutveckling.....	17
Samhällsstöd och service	18
Information och kommunikation.....	17
Förklaring av begrepp.....	20
Referenser	21

Inledning

Syftet med denna plan

Planen är resultatet av kommunstyrelsens beslut 2019-06-12 §498 att ge Stadsledningskontoret i uppdrag att ta fram en strategisk plan med utgångspunkt från den basutvärdering som Åldersvänliga Göteborg tidigare tagit fram. Kommunstyrelsen beslutade att planen ska tas fram i enlighet med Världshälsoorganisationens (WHO:s) koncept för åldersvänliga städer. Planen ska utgå ifrån seniorers behov och tas fram i samarbete med berörda förvaltningar och bolag.

Åldersvänliga Göteborgs plan är ett stadenövergripande styrdokument. Syftet med planen är att möjliggöra att staden blir en bättre plats att åldras i med hjälp av utvalda aktiviteter som beskrivs i planen. Aktiviteterna är tidsatta, har en tydlig ansvarsfördelning vad gäller genomförande och uppföljning.

Vem omfattas av planen

Planen gäller för Fastighetsnämnden, Byggnadsnämnden, Trafiknämnden, Park -och Naturnämnden, Kulturnämnden, Nämnden för konsument- och medborgarservice, Nämnden för äldre samt vård och omsorg, Idrott – och föreningsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, och Bostads Göteborg AB.

Giltighetstid

Planen gäller för perioden 2021 - 2024.

Bakgrund

2014 beslutade kommunstyrelsen att Göteborgs Stad skulle ansöka om medlemskap i WHO:s globala nätverk Age-friendly Cities and Communities (AFCC) 2014-04-30 §332. Nätverket initierades 2010 med anledning av de två världsomfattande trenderna: en åldrande befolkning och ökad urbanisering. Syftet med medlemskapet är att göra Göteborg till en bättre plats att åldras på. Alla medlemsstäder åtar sig att göra en handlingsplan.

Kommunstyrelsen har tidigare beslutat 2016-11-23 § 717 om positionspapper och arbetsplan för Åldersvänliga Göteborg och 2019-06-12 (diarienummer 0632/19) antecknat redovisningen av pågående arbete samt beslutat att ge stadsledningskontoret i uppdrag att i samarbete med berörda aktörer ta fram en strategisk plan.

De berörda förvaltningar och bolag som har deltagit i arbetet är: Fastighetskontoret, Konsument- och medborgarservice, Kulturförvaltningen, Park- och Naturförvaltningen, Stadsbyggnadskontoret, Stadsdelsförvaltningarna, Trafikkontoret och Förvaltnings AB Framtiden. I arbetet att ta fram och välja aktiviteter har ett antal seniorer mellan 70 – 91 år deltagit i processen.

Koppling till andra styrande dokument

Aktuell lagstiftning

Planen har tydlig koppling till Socialtjänstlagen 3 kap. paragraf 2 § om socialnämndens medverkan i samhällsplanering och ska ta initiativ till och bevaka att aktiviteter vidtas för att skapa en god samhällsmiljö och goda förhållanden för äldre.

Stadenövergripande dokument

I nedanstående tabell beskrivs de styrande dokument som har koppling till planen för Åldersvänliga Göteborg.

Styrande dokument	Beslutat av	Giltighet	Diarie-nummer	Koppling till Åldersvänliga Göteborg
Göteborgs Stads program för en jämlik stad	KF 2018-01-18	2018– 2026	0327/17	Kompletterar målet med att Göteborg ska bli en jämlik stad med aktiviteter med fokus på den heterogena gruppen äldres särskilda behov avseende hållbar och jämlika livsmiljöer och förutsättningar för delaktighet, tillit och inflytande.
Göteborgs Stads plan för jämställdhet	KF 2019-01-31	2019– 2023	0445/14	Bidrar till och konkretiserar målet för ökad tillgänglighet i stadsutvecklingsprocesser oavsett kön med fokus på den äldre befolkningen.
Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning	KF 2015-06-11	2014– 2020	0896/13	Omfattar särskilt målområdena och rättigheterna till demokratiskt deltagande, omsorg, hälsa, personlig trygghet, arbete, bostad, kultur och fritid.

REMISS

Dialog och samarbete: Ett samlat program för Göteborgs Stads program för trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete	KF 2014-12-11	2014–2020	0819/14	Knyter an särskilt till målområdena Livsvillkor, Där människor möts - samspelet mellan människor och den fysiska miljöns utformning och Lokalt engagemang med flera konkreta aktiviteter.
Göteborgs Stads friluftsprogram	KF 2018-05-17	2018 - 2025	0671/18	Koppling till hur friluftsprogrammet kan bidra till ökad folkhälsa, integration och rikare kulturliv exempelvis med väl underhållna gång- och promenadstråk.
Göteborgs Stads Kulturprogram	KF 2013-11-07	2013 – 2021	0782/13	Knyter an till målområde om kulturplanering och samordna metoder för interkulturell dialog och medborgardelaktighet, exempelvis i att öka delaktigheten i stadsutvecklingsprocesser.
Cykelprogram för en nära storstad	TN 2015 - 03	2015–2025	1495/11	Omfattar attraktiva stadsmiljöer och ett rikt stadsliv där gående och cyklister ges förtur och skapa balans i mötet mellan fotgängare och cyklister. Kompletterar mänsklig hastighet med ett seniorperspektiv.
Grönstrategi för en tät och grön stad	PN 2014-02-10	2014–2034	0480/11	Bidrar till strategins sociala mål i att göra medborgarna delaktiga
Göteborgs Stads folkhälso-program	KF 2013-06-13	2019–2020	0110/18	Konkretiserar målet att i Göteborg ska alla människor åldras med god livskvalitet med konkreta aktiviteter

Stödjande dokument

Följande dokument finns som stöd för att genomföra och följa upp aktiviteterna i planen:

Basutvärderingen: Nulägesbeskrivning av seniorers behov, erfarenheter och synpunkter om åldersvänligheten i Göteborg. KS 2019-06-12 Dnr 0632/19.

WHO (2017) Age-friendly environments in Europe: A handbook of domains for policy action.

WHO (2015) Measuring the Age-friendliness of cities: A guide to using core indicators.

Uppföljning av denna plan

Nämnden för äldre samt vård och omsorg ansvarar för att följa upp planen och dess aktiviteter med hjälp av kvalitativa undersökningar och de indikatorer som anges till respektive aktivitet. Uppföljningen sker i samverkan med de förvaltningar som ansvarar för aktiviteterna. Kvalitativa undersökningar planeras att genomföras i samarbete med framtidsutvecklare och forskningsaktörer. Uppföljning sker en gång under planperioden under år 2023 med tid för eventuell revidering av plan under 2024.

Uppföljning kommer att fokusera på utvärdering av genomförande, effekt och analys för att ge vägledning till det fortsatta arbetet med åldersvänlig stad. Utvärderingen bör ge ett underlag till nästa basutvärdering och nulägesrapport av åldersvänligheten i Göteborg. Utifrån underlaget tas sedan beslut om behovet av en reviderad plan.

Plan

Övergripande målsättning

Göteborgs Stad har inkluderande och tillgängliga miljöer som främjar hälsa, delaktighet och trygghet för alla med livskvalitet hela livet

WHO har tillsammans med forskare och äldre personer definierat sex fokusområden som är viktiga för att skapa en åldersvänlig stad. Fokusområdena har påverkan på seniorers livsvillkor och förutsättningar till god hälsa, delaktighet och trygghet. De sex olika fokusområdena är: Stadsmiljö, Mobilitet, Bostäder, Social delaktighet och inkludering, Samhällsstöd och service samt Information och kommunikation. Utifrån den övergripande målsättningen har varje fokusområde en konkretiserad målbild med tillhörande aktiviteter och indikatorer för uppföljning.

Arbetet med åldersvänliga städer är en strukturell fråga som berör samtliga fokusområden. Planen har tre prioriterade fokusområden som innehåller flest aktiviteter i planen. De tre områdena har prioriterats eftersom de flesta synpunkter som har samlats in från seniorer i Göteborg har rört dessa.

1. Mobilitet
2. Bostäder
3. Social delaktighet och inkludering

Agenda 2030

Åldersvänliga Göteborgs prioriterade fokusområden har koppling till FNs globala hållbarhetsmål i Agenda 2030; mål 10 minska ojämlikhet och mål 11 hållbara städer och samhällen. Fokusområdet Social delaktighet och inkludering har koppling till mål 10 och där hänsyn har tagits till att verka för ett samhälle där ingen lämnas utanför och främja inkludering, säkerställa lika rättigheter för alla och utrota diskriminering. I Åldersvänliga Göteborg finns ett särskilt fokus på att minska ålderism och åldersdiskriminering.

Fokusområdena mobilitet och bostäder följer mål 11 i att tillhandahålla säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla, verka för inkluderande och hållbar planering samt förvaltning av bostäder.

Mobilitet

Målbild:

Göteborgs Stad främjar hållbar infrastruktur och transportservice som möjliggör att människor kan upprätthålla sin rörlighet, självständighet och delaktighet i staden

Beskrivning av fokusområde:

Mobilitet är ett av de tre viktigaste fokusområdena för seniorer. Det handlar om individers möjligheter att förflytta sig i staden. Hur vi som människor rör oss påverkar hälsa, livskvalitet och självständighet. Betydelsen av att tillgodose möjligheterna till rörelse ökar förutsättningarna för att bibehålla sin mobilitet, rörelseförmåga och hälsa såväl som att vara social delaktig. Det påverkar också en persons möjlighet att kunna ta del av samhällslivet, t ex som kultur, service och hälso- och vårdtjänster samt att kunna bidra i samhället.

De utvalda aktiviteterna:

Aktivitet 1.1: Bättre samspel mellan fotgängare och cyklister

Varför: Många äldre upplever en otrygghet när cykel och gång delar samma fysiska yta och där höga hastigheter gör det svårare för en del personer att hinna uppfatta situationen. Studier visar att det sker relativt få kollisionsolyckor mellan fotgängare och cyklister, men att äldre är överrepresenterade i kollisionsolyckorna. Dessutom skadar sig äldre värre. Samtidigt finns det ett generellt behov av ökad förståelse och samspel mellan fotgängare och cyklister.

Vad: Trafiknämndens systematiska arbete med att separera cykel- och gångbanor behöver öka. En genomgående analys behövs för att fördela arbetet jämnt över staden. Arbetet med att öka samspelet mellan fotgängare och cyklister tillsammans med seniorers särskilda behov ska synliggöras och inkluderas tydligare i Cykelprogrammets kampanjer.

Hur: Kampanjer kan se ut på olika sätt och innehålla insiktsövningar som medvetandegör trafikanter om att äldre och personer med funktionsnedsättning genom sämre syn, hörsel och rörlighet har sämre förmåga att upptäcka och hantera cyklister som kommer i hög fart, t ex ecyklister.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Fortsätt arbetet med att separera cykel- och gångbanor och inkludera seniorers särskilda behov i kampanjer om beteendeförändring	Trafiknämnden	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Andel (%) cykel- och gångbanor som är separerade

Aktivitet 1.2: Seniorer inventerar var nya bänkar behövs

Varför: Bänkar och sittplatser strategiskt placerade i det offentliga rummet är av stor betydelse och förlänger utevistelsen och möjligheten att ta sig längre sträckor till fots för äldre personer.

Vad: Seniorer inventerar bänkar längs stråk på mark som ägs av trafiknämnden och park- och naturnämnden. Inventeringen används vid placering av nya bänkar.

Hur: Seniorers inventering sker i samverkan med nämnd för äldre samt vård och omsorg och resultatet används av Trafiknämnden och Park- och naturnämnden vid placering av nya lämpliga bänkar. Det är viktigt att seniorerna inventerar områden i hela Göteborg.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Seniorernas inventering ska användas vid placering av nya bänkar	Trafiknämnden, Park- och Naturnämnden	Senast genomfört 2023	Andel (%) i användning av inventeringsmaterialet till placering av nya bänkar

Aktivitet 1.3: Säkerställa drift av och väl underhållna befintliga gångstråk

Varför: Seniorer beskriver att i en åldersvänlig stad är det lätt att ta sig fram till fots med eller utan gånghjälpmedel. Därmed är det särskilt väsentligt med gångstråk som är välunderhållna.

Vad: För att ge bra förutsättningar för seniora fotgängare ska staden säkerställa tillräckliga medel till gott underhåll och drift av jämna, halkfria och sammankopplade befintliga gångstråk i befintliga bostadsområden. Särskilt i områden där många seniorer bor. Väl hanterad vinterväghållning av befintliga gångstråk ska prioriteras då många seniorer väljer att promenera på cykelstråk på grund av bristande vinterväghållning. Den överhängande risken för fallolyckor leder till att en del seniorer inte väljer att gå ut när vinterväghållningen inte sköts ordentligt.

Hur: Avsätta medel för drift och underhåll av befintliga gångstråk. Prioritera områden där många seniorer bor samt målpunkter som är viktiga för de boende i området. Det kan vara gångstråk som leder till service, mötesplatser, kollektivtrafik, bibliotek, vårdcentraler och liknande.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Förstärka drift och underhåll av befintliga gångstråk med fokus på seniortäta bostadsområden och viktiga målpunkter i området	Trafiknämnden, Park- och naturnämnden	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Andel (%) i minskade felanmälningar gällande gatuunderhåll, vinterväghållning, hål i gatan, belysning

Aktivitet 1.4: Utvecklingsprojekt för knutpunkter i syfte att underlätta för seniorer att orientera sig i och använda sig av kollektivtrafik

Varför: Att seniorer kan fortsätta använda kollektivtrafiken är viktigt för både självständighet och vardagsliv. Det finns behov av bättre orienteringsbarhet vid kollektivtrafikens knutpunkter för att öka användning, tryggheten och tillgänglighet för alla oavsett funktionsvariation, ålder, kön och socioekonomi.

Vad: Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering, användningen och tillgängligheten på knutpunkter utifrån universell utformning.

Hur: Ta tillvara ny och relevant forskning inom området och vidareutveckla pågående arbeten i staden, t ex KOLL35, i samverkan med relevanta enheter och roller på Trafiknämnden, Fastighetsnämnden, Nämnden för äldre samt vård och omsorg och Västtrafik. Utvecklingsprojektet kan exempelvis använda knutpunkterna Marklandsgatan, Brunnsparcken och Järntorget.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Initiera utvecklingsprojekt för att underlätta orientering i och därmed användningen av knutpunkter	Huvudansvarig: Trafiknämnden Andra ansvariga: Fastighetsnämnden Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Senast genomfört 2023	Påbörjat utvecklingsprojekt

Aktivitet 1.5: Testa fram innovativa lösningar i gatumiljöer med seniorer

Varför: För att seniorer ska kunna bibehålla sin mobilitet och självständighet behöver staden testa och utveckla gatumiljöer som fungerar livet ut oavsett ålder och funktionsvariation.

Vad: Ta fram nyskapande utformningslösningar utifrån universell utformning med testgrupper som består av seniorer, barn samt personer med olika funktionsnedsättningar.

Hur: Testerna kan handla om att utvärdera korsningar, övergångsställen, refuger och prova ny utformning. Aktiviteten kräver en god representation och mångfald bland deltagarna. Relevanta enheter och roller på Trafikkontoret kan samverka med utvecklingsenheter på Fastighetskontoret och Äldre samt vård och omsorgsförvaltningen och andra relevanta aktörer i staden.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Utföra tester för tillgänglighet och användbarhet på torg och gatumiljöer med jämlik geografisk spridning i staden	Trafiknämnden, Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Andel (%) seniorer som har deltagit i testerna som upplever ökade möjligheter till att använda stadens gatumiljöer

Aktivitet 1.6: Skapa mer plats för fotgängare

Varför: Äldre personer behöver fler trygga och levande närmiljöer som kan bidra till ökad hälsa och bibehållen rörelseförmåga. Ett av det mest vanliga sätten att röra sig på som senior är till fots.

Vad: Fortsätt arbeta med att inrätta fler olika satsningar som ger mer utrymme för fotgängare såsom bilfria gator, gångfartsgator, sommargator och bilfria söndagar med jämlik geografisk spridning vid populära stråk.

Hur: Skapa olika typer av lösningar på förhöjda fotgängarsatsningar i staden som minskar bilars utrymme. Seniorer kan ge förslag på de stråk som är i behov av ökad prioritering av fotgängare. Inventering och dialog kan samverkas mellan trafiknämnden och nämnden för äldre samt vård och omsorg. Trafiknämnden använder dialog och inventering till att fortsätta arbetet med att inrätta fler olika typer av lösningar på bilfria gator. Det kan även handla om andra aktiviteter som utökar utrymmet för fotgängare på bekostnad av bilars utrymme.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Inrätta fler olika bilfria gator med jämlik geografisk spridning vid populära stråk	Huvudansvarig: Trafiknämnden Samverkande ansvar: Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Antal gator som är bilfria och användarvänliga oavsett funktionsvariation med jämlik geografisk spridning i Göteborg

Bostäder

Målbild:

Göteborgs seniorer har tillgång till tillgängliga, trygga och ekonomiskt överkomliga bostäder och boendemiljöer som är anpassade efter seniorers mångfacetterade behov

Beskrivning av fokusområde:

Bostäder är ett av de tre prioriterade fokusområdena för seniorer. Bostaden och boendemiljön är den viktigaste platsen för många seniorer. Äldre personer spenderar den största delen av sin tid i sin närmiljö. Hur staden gestaltar, utformar, lokaliserar, planerar och renoverar bostäder och boendemiljöer skapar förutsättningar för olika livsvillkor för personer att kunna delta och bidra i samhället. En tillgänglig och ekonomiskt överkomlig bostad i en miljö där seniorer har nära till kommunikationer, vardagsservice, sociala kontakter och grönska är av högsta prioritet för god hälsa.

De utvalda aktiviteterna:

Aktivitet 2.1: Inför en modell för generationsblandade flerbostadshus

Varför: Seniorer uttrycker ett behov av att känna gemenskap och tillhörighet med grannar i sitt närområde. Detta kan vara ett sätt att minska både ensamheten och ålderssegregationen i staden samt utöka med ett nytt boendialternativ för seniorer och studenter.

Vad: Ta fram en modell för och inrätta generationsblandade flerbostadshus för exempelvis studenter, seniorer och nyanlända med olika åldrar och bakgrunder.

Hur: Inventera bostadshus såsom äldreboenden och trygghetsboenden som kan omvandlas till generationsblandade flerbostadshus. Förvaltnings AB Framtiden kan undersöka sitt bostadsbestånd för att hitta lämpliga hus. Inspiration till modellen kan hämtas från liknande boendekoncept i Helsingborg, Holland och "Mehrgenerationenhaus" i Tyskland. I vissa av exemplen kan studenter hyra ett rum till ett rabatterat pris i gengäld mot att de umgås i något av gemenskapsutrymmen. Det viktiga är att modellen medför minskad upplevelse av ensamhet och bidrar till generationsmöten. Göteborgs Stad kan samarbeta med SGS och Boplats Göteborg AB för att utveckla ett kösystem.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Ta fram en modell för generationsblandade flerbostadshus och inrätta minst ett	Huvudansvarig: Förvaltnings AB Framtiden Boplats Göteborg AB Fastighetsnämnden	Senast genomfört 2023	Antal lägenheter i generationsblandade flerbostadshus

Aktivitet 2.2: Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer som är ekonomiskt överkomliga

Varför: Med en åldrande befolkning behöver Göteborgs Stad öka möjligheten till kvarboende i fysiskt tillgängliga bostäder i närmiljön. Idag bor många seniorer i fysiskt otillgängliga bostäder och boendemiljöer samtidigt som många inte har råd att bo i nyproducerade hyresrätter och bostadsrätter trots behov av en mer tillgänglig bostad.

Vad: Underlätta nybyggnation av fysiskt tillgängliga bostäder för seniorer som är ekonomiskt överkomliga

Hur: Staden ska eftersträva att underlätta nybyggnation av ekonomiskt överkomliga bostäder för seniorer med en årspension på 126 100 kr till 213 200 kr. Siffrorna bygger på statistik kvinnor 65+ i Göteborg med lägst medelinkomst respektive genomsnittlig medelinkomst. Bostäderna kan bestå av olika upplåtelseformer såsom hyresrätter, kooperativ hyresrätt och bostadsrätter och olika bostadstyper såsom trygghetsbostäder, gemenskapsboende, kollektivhus och generationslägenheter. Det är viktigt att boendemiljöerna ökar den fysiska tillgängligheten för alla boende i området och därför bör det finnas krav på universell utformning och innovativa lösningar ska eftersträvas. Fastighetskontoret kan använda äldrebladet på karta i GIS för att välja ut strategiska områden med många äldre i behov av en mer tillgänglig och ekonomiskt överkomlig bostad. Gärna där det finns många singelhushåll och flerbostadshus som saknar hiss. Det är viktigt att placeringen av bostäderna ligger på en fysisk tillgänglig plats nära en tillgänglig hållplats

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Underlätta nybyggnation av bostäder för seniorer i hela staden som är fysiskt tillgängliga och ekonomiskt överkomliga	Fastighetsnämnden	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Andel (%) trygghetsbostäder och tillgänglighetsmärkta bostäder Andel (%) markanvisade lägenheter riktade till seniorer med hyra mellan 1100 - 1400 kr per kvm bostadsarea

Aktivitet 2.3: Pilotprojekt för att hjälpa seniorer flytta till mer ändamålsenliga bostäder

Varför: Många seniorer bor i bostäder som inte motsvarar deras behov och har låg kännedom om boendeanternativ, bostadsanpassning och bostadsbidrag. Idag agerar många seniorer för sent i att flytta till en behovsanpassad bostad vilket medför att det blir svårare

att flytta på grund nedsatta funktioner och ork. Det är fördelaktigt både för individ och samhälle om fler äldre kan klara sig själva längre i en tillgänglig bostad.

Vad: Pilotprojekt för att hjälpa seniorer flytta till mer ändamålsenliga bostäder

Hur: Pilotprojektet går ut på att hjälpa seniorer men också personer med funktionsnedsättningar att ta steget att flytta till en mer ändamålsenlig bostad.

Förvaltnings AB Framtiden kan aktivt välja ut områden för att matcha bostäder med hyresgäster. Boplats Göteborg AB kan göra riktade informationsinsatser mot nyblivna pensionärer, ge individuell vägledning och ge information om bostadsbidrag.

Fastighetskontoret kan samverka genom att informera om vilka möjligheter som finns för bostadsanpassningsbidrag. I pilotprojektet behöver aktörerna ta hänsyn till hur praktisk flytthjälp kan gå till som samtidigt möter behovet att kunna möta det känslomässiga steget det innebär att flytta samt undersöka annan praktisk hjälp som kan behövas i en flytt, från att väcka tanken till handling. Seniorer som inte vill flytta men bor på stor yta kan även få tips om hur de kan hyra ut rum

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Genomföra pilotprojekt i fysiska otillgängliga områden där många seniorer bor	Förvaltnings AB Framtiden Boplats Göteborg AB Samverkande ansvar: Fastighetsnämnden	Senast genomfört 2022	Antal seniorer som har flyttat genom pilotprojektet

Aktivitet 2.4: Särskild rådgivning till seniorer som funderar på att byta bostad

Varför: Det finns ett behov av oberoende och pålitlig rådgivning när seniorer funderar på att byta till en mer ändamålsenlig bostad. Flera seniorer har uttryckt att det upplevs svårt, krångligt och energikrävande att byta bostad.

Vad: Seniorer behöver pålitlig rådgivning och hjälp med att byta bostad.

Hur: Idag erbjuder staden kostnadsfri konsumentrådgivning, budget- och skuldrådgivning och anpassade rådgivningsföreläsningar till olika grupper. Aktiviteten handlar om att ge Konsumentrådgivning och Budget- och skuldrådgivning ett särskilt uppdrag att erbjuda kostnadsfri rådgivning till seniorer som funderar på att byta bostad gällande alla boendeformer. Budget- och skuldrådgivning kan hjälpa seniorer att visualisera kostnader i samband med funderingar på att flytta. Det kan handla om att lägga upp budget inför sälj och köp vid flytt. Konsumentrådgivning kan erbjuda vägledning avtalsrättsliga delar gällande flyttfirma och flyttstädning. I samband med uppdraget behöver verksamheterna göra riktade utskick till målgruppen.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Erbjuda rådgivning till seniorer som vill byta bostad	Nämnden för konsument- och medborgarservice	Senast genomfört 2021	Antal som seniorer som söker rådgivning för att byta bostad

Aktivitet 2.5: Koncept för att öka sociala kontakter och trygghet i boendemiljön

Varför: Äldre har behov av att få nya sociala kontakter och känna gemenskap i boendemiljön. Att ha samtalskontakt med grannar kan öka trygghet, välbefinnande och individens hälsa.

Vad: Utveckla ett koncept där grannar uppmanas att heja på och umgås med varandra en dag om året genom olika aktiviteter inomhus och utomhus.

Hur: Inventera vilka gemensamhetslokaler som finns, utveckla ett koncept och marknadsför dagen. Exempelvis är det bra om aktiviteterna som arrangeras under dagen går att registrera för att synliggöra vilka grannskap/närmiljöer som deltar. Hyresgästerna kan själv komma med förslag på lämpliga lokaler/träffpunkter och hyresvärderna ska stötta dessa idéer. Bostadsrättsföreningar och samfälligheter för villaområden ska informeras och uppmanas att delta i dagen.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Ta fram koncept och genomföra aktiviteter en dag om året	Förvaltnings AB Framtiden	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Fler som anger att de brukar stanna och prata med sina grannar Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%)

Social delaktighet och inkludering

Målbild: Göteborgs Stad har socialt inkluderande miljöer och verksamheter som främjar delaktighet, tar tillvara på äldres resurser och engagemang samt uppmuntrar äldre att gå ut och delta i sociala nätverk

Beskrivning av fokusområde:

Fokusområdet Social delaktighet och inkludering belyser behoven att kunna delta i sociala, kulturella, politiska och religiösa aktiviteter, känna gemenskap och ha sociala interaktioner med andra i sin närmiljö och i samhället för att bibehålla en god hälsa. Det handlar både om organiserade aktiviteter på mötesplatser såsom informella sociala strukturer som möten med grannar, familj och vänner. Det ger förutsättningar att använda sin kompetens, kunskap, få respekt, bygga självförtroende och nära relationer. Bristen på sociala relationer och ofrivillig ensamhet är en hälsorisk och enligt WHO kan det jämföras med hälsoriskerna med rökning, fetma och fysisk inaktivitet (2017: 55). Området belyser vikten av att ta tillvara på äldres olika resurser och engagemang och att arbeta för att minska ålderism och åldersdiskriminering som kan ge upphov till skadliga konsekvenser på hälsa och livskvalitet. Alla äldre ska kunna känna respekt och ha möjligheter att bidra i samhället. Social delaktighet och inkludering är ett av de tre prioriterade fokusområdena för seniorer.

De utvalda aktiviteterna:

Aktivitet 3.1: Aktivitetskompis

Varför: Många seniorer uttrycker ett behov av att de gärna vill gå på aktiviteter men det kan vara svårt att hitta någon att gå med. En del upplever också otrygghet att gå på

aktiviteter som sker kvällstid. Aktivitetskompis sammanför behoven att tillgängliggöra aktiviteter, kultur och öka möjligheten att skapa nya eller fler sociala relationer.

Vad: Ta fram koncept för Aktivitetskompis och skapa en gemensam plattform för matchmaking av volontärer och personer som vill gå på aktiviteter.

Hur: Kulturnämnden får i uppdrag att ta fram plattformen där volontärer, äldre och andra som vill gå på aktiviteter kan matchas ihop. Uppdraget bör samverkas med nämnden för äldre samt vård och omsorg och nämnd för konsument och medborgarservice. Det är önskvärt om intressepoolen går att sortera geografiskt där personer som bor i samma närmiljö och kan möjliggöra samåkning till aktiviteter. Alla göteborgare ska kunna delta i Aktivitetskompis då deltagarna matchas ihop utifrån intresse. Det finns olika initiativ i staden samt i civilsamhället som går att ta inspiration och lärdomar från samt samverka med.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Ta fram modell och plattform för konceptet Aktivitetskompis	Huvudansvariga: Kulturnämnden Samverkande ansvar: Nämnden för äldre samt vård och omsorg, Nämnden för konsument och medborgarservice, Idrott – och föreningsnämnden	Senast genomfört 2022	Andel seniorer som upplever att de har fler sociala kontakter eller upplever mer gemenskap i samhället efter att ha deltagit i Aktivitetskompis

Aktivitet 3.2: Fadder för att bryta ofrivillig ensamhet

Varför: Det finns ett behov att bryta ofrivillig ensamhet och social isolering som kan leda till ökad ohälsa.

Vad: Personer som själva varit ofrivilligt ensamma blir ambassadörer för exempelvis träffpunkt och andra mötesplatsverksamheter. De agerar ”fadder” och träffar ofrivilligt ensamma personer för att peppa till att ta del av stadens verksamheter.

Hur: Utöka och bygg vidare på samverkan och befintligt arbetssätt gällande fadderverksamhet i hälsofrämjande och förebyggandeenheten i Örgryte-Härlanda till hela Göteborg. Personer som är ofrivilligt ensamma och socialt isolerande eller befinner sig i riskzonen kan genom Göteborgs Stads samverkan med vårdcentral, biståndsenheter, hemtjänsten, fastighetsägare och bovärdar fångas upp.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Utöka arbetssätt och samverkansmodell för fadderverksamhet för hela staden	Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Senast genomfört 2021	Antal registrerade nybesök via fadderverksamheten Andel (%) 65+ som anger att de har haft en positiv syn på framtiden

Aktivitet 3.3: Fredagsmys med berättelsetema i närområdet

Varför: Minska ålderism genom att låta olika berättelser om åldrandet och vad det innebär ta plats i en lokal över en bit mat

Vad: Utveckla ett koncept där äldre får delge sin berättelse med valfritt uttryck på caféer, restauranger, mötesplatser och i föreningslokaler som erbjuder mat till rabatterat pris.

Hur: Konceptet bygger på att en mångfald av äldre med olika erfarenheter, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder delger sin berättelse och sina erfarenheter. Inför konceptutvecklingen behöver en inventering genomföras av stadens befintliga verksamheter med lokal som erbjuder meningsfulla aktiviteter, och lämpliga tillgängliga caféer och restauranger. Nämnden för äldre samt vård och omsorg ska samverka med civilsamhället, lokalt näringsliv och seniorer.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Konceptutveckling för Fredagsmys med berättelsetema som bidrar till mer gemenskap och mindre ålderism i områden där många seniorer bor	Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Senast genomfört 2022	Andel (%) seniorer som upplever att de har möjlighet att bidra med sin berättelse och ta del av andra seniorers berättelser

Aktivitet 3.4: Prاتبänken

Varför: Aktiviteten grundar sig i seniorers behov att känna delaktighet och trygghet i offentliga miljöer. Det behövs fler platser som möjliggör mellanmänskliga möten och sociala interaktioner.

Vad: Skapa särskilda gestaltade sittplatser som tydligt uppmanar personer att prata med varandra på utvalda platser i offentliga miljöer såsom parker, torg och knutpunkter.

Hur: Prاتبänkarna utformas så att alla, oavsett funktionsvariation, kan använda dem för att delta i oväntade samtal och möten. Det kan handla om att omvandla befintliga sittplatser som exempelvis kan få särskild färg eller dekal, eller att skapa nya sittplatser. Prاتبänkarna kan få olika samtalsteman vid evenemang. Framtidsutvecklarna kan agera samtalsstartare vid lanseringen. Inspiration finns att ta från olika ”Chatty Benches” i Storbritannien.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Inrätta prاتبänkar på tio offentliga platser med jämlik geografisk placering i staden	Trafiknämnden och Park- och naturnämnden	Senast genomfört 2021	Antal prاتبänkar som har anlagts Upplevd trygghet och gemenskap vid prاتبänkarna

Stadsmiljö och stadsutveckling

Målbild:

Göteborgs Stad planerar och gestaltar åldersvänliga stadsmiljöer som stödjer möjligheten att åldras i närmiljöer genom dialog med seniorer och att ta tillvara på gruppens mångfacetterade behov

Beskrivning av fokusområde:

Stadsmiljöns gestaltning och innehåll har stor betydelse för vår självständighet, livskvalitet och våra förutsättningar att kunna delta och vistas i offentliga rum och grönområden. Ett åldersvänligt stadsutvecklingsperspektiv kännetecknas av närhet, tillgänglighet och trygghet i stadsmiljöer och grönytor. Seniorer ska vara delaktiga i stadsutvecklingsprocessen så att målgruppens mångfacetterade behov beaktas i planering och gestaltning av staden.

Utvald aktivitet:

Aktivitet 4.1. Öka tillgängligheten till att delta i stadsutvecklingsprocesser

Varför: För att Göteborg ska kunna bli en åldersvänlig stad behöver seniorers mångfacetterade behov beaktas mer i stadsutvecklingsprocessen, såsom i gestaltning och innehåll av offentliga miljöer. Många seniorer uttrycker ett behov av att förstå hur de kan vara delaktiga.

Vad: Fler seniorer ska kunna vara delaktiga och påverka på olika sätt i stadsutvecklingen

Hur: Tillgängliggöra de dialogmetoder som finns och används i stadens fysiska planering. Skapa nya arbetssätt i samverkan för att hitta en bredare representation och inkludera äldre personer med olika behov i processen. Det är väsentligt med dialog och deltagande tidigt i stadsutvecklingsprocessen. Byggnadsnämnden, Trafiknämnden och Park- och Naturnämnden har huvudansvaret att genomföra aktiviteten. Kulturnämnden har en samverkande roll att bistå i medborgardialoger, som kan exempelvis kombineras med kulturupplevelser, vilket kan synliggöra sociala och kulturella värden i stadsutvecklingsprocesser.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Samverka och använda fler sätt för dialog och delaktighet som inkluderar fler äldre och möjliggör djupare behovsanalys.	Huvudansvar: Byggnadsnämnden, Trafiknämnden, Park- och naturnämnden Samverkande ansvar: Kulturnämnden, Nämnden för konsument- och medborgarservice	Kontinuerligt under plan- periodens giltighetstid	Andel (%) seniorer som för första gången deltar i dialoger i stadsutvecklings- processer Antal nya metoder som involverar och undersöker fler behov i stadsutvecklingen

Samhällsstöd och service

Målbild:

Göteborg Stad erbjuder tillgänglig service och tjänster som är lätta att förstå, använda och hitta fysiskt och digitalt.

Beskrivning av fokusområdet:

Hur samhällsstöd och service är utformad och placerad påverkar seniorers förmåga att upprätthålla en god hälsa och klara sig själv. Samhällsstöd och service behöver vara nära, lättillgänglig och möta seniorernas mångfacetterade behov. Ett bra bemötande är grunden för åldersvänligt samhällsstöd och service.

Utvald aktivitet:

Aktivitet 5.1: Insatser för att öka digital kompetens och delaktighet hos seniorer

Varför: Det finns ett behov av att minska seniorers digitala utanförskap

Vad: Idag finns det flera spridda initiativ som pågår i staden, där både utbildningar och hjälp inom digital teknik erbjuds. Men det finns inget helhetsperspektiv som säkerställer jämlik tillgång i att minska det digitala utanförskapet. För att möjliggöra digital delaktighet oavsett ålder och funktionsvariation behöver staden samordna och utöka insatserna för att öka den digitala kompetensen bland äldre med särskilt fokus på grupper och individer som riskerar att exkluderas eller redan upplever ett digitalt utanförskap.

Hur: Aktiviteten bör samordnas som en övergripande demokrati- och delaktighetsfråga för att möjliggöra ett helhetsgrepp för att minska det digitala utanförskapet hos göteborgarna. En arbetsgrupp kan bildas för att inventera de satsningar som pågår och analysera hur det digitala utanförskapet ser ut bland seniorer och andra riskgrupper och individer i staden. Utifrån behov hos målgrupper och individer kan staden utforma utforma lämpliga insatser. Utifrån inventering och analys kan staden erbjuda personlig hjälp i hemmet och i smågrupper för att både öka digital kompetens och möjliggöra nya sociala kontakter i seniorers närmiljö. Bra vore också om Göteborg hade en fast plats dit invånare kan komma med sina frågor, få utbildning, föreläsningar och få låna hem tekniska prylar. Helsingborgs stad har ett så kallat Digidel-center som kan vara en förebild. I de kompetenshöjande insatserna ska seniorers egna kunskaper tas tillvara genom att uppmäna och skapa förutsättningar för att seniorer ska kunna utbilda andra seniorer.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Kompetenshöjande insatser för att minska det digitala utanförskapet hos seniorer med särskilt fokus på grupper som riskerar att exkluderas	Huvudansvar: Nämnden för konsument- och medborgarservice Samverkande ansvar: Nämnden för äldre samt vård och omsorg, Kulturnämnden	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Upplevd ökad delaktighet och kompetens inom digital teknik hos målgruppen En övergripande modell och arbetssätt för att minska det digitala utanförskapet är framtagen

Information och kommunikation

Målbild:

Göteborgs Stad erbjuder tillgänglig information och kommunikation som är relevant, lättförståelig och ökar möjligheterna att kunna hålla sig uppdaterad, ta del av service och vara aktiv i samhället hela livet.

Beskrivning av fokusområde:

Hur staden kommunicerar och informerar är av stor vikt för att seniorer ska kunna ta del av stadens tjänster, hålla sig uppdaterade och vara självständiga. Brister i tillgängligheten kan ge upphov till att individer blir socialt exkluderade, inte nås av allmänviktig information och försvårar det demokratiska deltagandet. Fokusområdet belyser seniorers behov av att förstå var de kan hitta information om stadens tjänster men också upplevelsen att det är lätt att kommunicera med staden. Staden har en nyckelroll i att alla invånare ska kunna nås och ta del av pålitlig och relevant information.

Utvald aktivitet:

Aktivitet 6.1: Öka stadens förståelse för äldres behov och vanor att ta till sig information och kommunikation

Varför: Göteborgs Stad når inte fram med sin information och kommunikation fullt ut till gruppen äldre. Det finns stora skillnader i hur seniorer tar till sig information, vilka kommunikationskanaler som den heterogena gruppen använder och förmågan att förstå var de ska hitta information.

Vad: Stärka och systematisera stadens pågående arbete att undersöka hur information till äldre personer bäst når fram och i vilka kanaler äldre personer föredrar att kommunicera. Ett särskilt fokus på att öka stadens medarbetares kunskaper om personer som är i riskzonen att exkluderas på grund av otillgänglig information eller att information inte upplevs relevant.

Hur: Utifrån användardriven innovation och användartest kan Göteborgs Stad förbättra och rikta sin information och kommunikation för att få bättre träffsäkerhet. Insamling av kunskap samt utförande av tester och analyser bör göras kontinuerligt då nya kanaler tillkommer ständigt. Kunskapen om äldres vanor att ta del av information behöver spridas till stadens olika verksamheter för att öka tillgängligheten.

Aktivitet	Ansvar	När	Indikator
Fortsätta att genomföra regelbundna undersökningar av äldres kommunikationsvanor och sprida resultatet	Huvudansvar: Nämnden för konsument- och medborgarservice och Nämnden för äldre samt vård och omsorg	Kontinuerligt under planperiodens giltighetstid	Upplevelsen av hur tillgänglig stadens information och kommunikation är baserat på inkomna synpunkter till Göteborgs Stads Äldreombudsman

Bilaga 1.

Förklaring av begrepp

AFCC

AFCC är den internationella förkortningen för Age-friendly Cities and Communities. Det vill säga Åldersvänliga städer och samhällen.

Framtidsutvecklare

Seniorers delaktighet är grunden för att lyckas skapa åldersvänliga miljöer. För att säkerställa delaktighet genom hela arbetsprocessen med Åldersvänliga Göteborg skapades ett särskilt, ideellt uppdrag för seniorer som fick namnet Framtidsutvecklare. Framtidsutvecklarna är en grupp seniorer med olika bakgrund, ålder, kön, kunskaper, erfarenheter och som bor i olika delar av Göteborg. En framtidsutvecklare driver ideellt arbetet för en åldersvänlig stad. De bidrar med sina kunskaper, erfarenheter, engagemang, tid och kreativitet på olika sätt inom Åldersvänliga Göteborgs fokusområden.

Funktionsnedsättning

Socialstyrelsen beskriver att funktionsnedsättning är en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Funktionsnedsättning är ett ord som används för att beskriva när en funktion anses vara nedsatt jämfört med normen.

Funktionsvariation

Ordet funktionsvariation används för att beskriva den fysiska, psykiska eller kognitiva variation som finns hos människor utan att värdera denna variation. Ordet synliggör att det inte finns ett sätt att fungera som människa utan flera. En funktionsvariation är något alla människor har och är inte synonymt med ordet funktionsnedsättning.

Normmedvetenhet

Normmedvetenhet är att utifrån en normkritisk analys arbeta normmedvetet. Normkritik är ett ifrågasättande av föreställningar om vad som anses vara normalt respektive avvikande. Normkritiken används för att synliggöra exkluderande och diskriminerande strukturer. Fokus riktas mot det som uppfattas som ”normalt” istället för mot dem som bryter mot normen. Utifrån normkritisk analys går det att arbeta normmedvetet.

Senior/äldre person

I den här planen används senior och äldre person för personer som är över 65 år.

Ålderism

Ålderism handlar om ålder som en grund för fördomar och att särskilda egenskaper kopplas till en människas ålder. Det kan leda till åldersdiskriminering och kan ge upphov till skadliga konsekvenser för äldre personers hälsa och livskvalitet. Enligt WHO är ålderism den mest accepterade av alla fördomar och bestrids sällan på samma sätt som till exempel rasism eller sexism (Officer, A. & De la Fuente-Núñez, V. 2018).

Ålderssegregation

Ålderssegregation innebär att människor segregeras på grund av ålder. Ålderssegregation kan leda till att olika generationer får en mindre förståelse för varandra på grund av att de inte möts i vardagen - varken fysiskt, socialt och digitalt. Det kan i sin tur leda till ökat främlingskap och otrygghet.

Åldersvänlig stad

Åldersvänlig stad är ett begrepp som innebär att en stad arbetar för och har inkluderande och tillgängliga sociala och fysiska miljöer som främjar hälsa, delaktighet, trygghet med livskvalitet genom hela livet.

WHO

WHO (World Health Organization) är den internationella förkortningen för Världshälsoorganisationen.

Referenser

Officer, A., & De la Fuente-Núñez, V. (2018) A global campaign to combat ageism. Bull WHO 2018; 96:299–300. Hämtat från <https://www.who.int/bulletin/volumes/96/4/17-202424.pdf> den 23 april 2019

WHO (2017) Age-friendly environments in Europe: A handbook of domains for policy action. Åtkomst: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0011/359543/AFEE-handbook.PDF